

УДК 342.951:004 (045)

А.В. БІДЮК, кафедра міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету

ПОРІВНЯННЯ ПРОГРАМ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УКРАЇНИ ТА РОСІЇ

Анотація. Щодо порівняння програм інформатизації України та Росії з урахуванням напрямів та тенденцій розвитку інформаційного права.

На сьогоднішній день одним з основних проявів формування інформаційного суспільства є інформатизація. Науковці по-різному дають визначення цього поняття.

Деякі з них визначають інформатизацію як науково-технічні, організаційні і соціально-економічні та інші процеси створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, організацій, суспільних об'єднань на основі формування й застосування інформаційних ресурсів через сучасні комп'ютерні інформаційні технології. Інші вважають, що інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних чинників, які забезпечують вільний доступ кожного члена суспільства до будь-яких джерел інформації, окрім конфіденційних [1].

Проте, безумовно, інформатизація є одним із проявів сучасного соціального прогресу. Головним її засобом є застосування інформаційних технологій у різноманітних сферах соціальної практики. З огляду на це, більшість країн світу вже мають відповідні програми розвитку у сфері інформатизації суспільства. Зокрема, у США – “Національна інформаційна інфраструктура”, у Великобританії – “Інформаційна магістраль”, у Франції, Німеччині, Австрії, Ірландії – “Інформаційне суспільство”, в Україні – Закон України “Про Національну програму інформатизації”, у Росії – “Електронна Росія” [2, 3]. Ефективність цих програм значною мірою визначається залежністю від якості наукового забезпечення.

Мета дослідження – з'ясувати наукове розуміння поняття “інформатизація” та порівняти програми розвитку України та Росії у сфері інформатизації суспільства.

Предметом дослідження є порівняння програм розвитку України та Росії у сфері інформатизації суспільства.

Об'єктом дослідження є окремі аспекти інформатизації.

Основними завданнями роботи є:

1. З'ясувати наукове розуміння поняття змісту інформатизації, її сутності та основних складових в Україні та Росії.
2. Співвіднести зміст понять “інформатизація” та “комп'ютеризація”.
3. Розглянути національні програми інформатизації в Україні та Росії, здійснити їх порівняння.

Наукове поняття змісту інформатизації, її сутність та основні складові. Наукове розуміння поняття змісту інформатизації, її сутності та основні складові в Україні та Росії дещо відрізняються одне від одного.

Щодо України згідно із ст. 1 Закону України “Про Національну програму інформатизації” від 04. 02. 1998 р. № 74/98-ВР – “інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних, організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що направлені на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення і розвитку,

використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [4].

Сутність інформатизації полягає у створенні необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого застосування інформаційних технологій, підтримки інформаційної безпеки особи, суспільства, держави.

Основні складові інформатизації:

- створення національної інформаційно-телекомунікаційної системи;
- розвиток системи національних інформаційних ресурсів;
- інформатизація стратегічних напрямів розвитку економіки держави, її безпеки та оборони [5].

Згідно з Федеральною цільовою програмою Російської Федерації “Електронна Росія (2002 – 2010 роки)” “інформатизація – це комплекс заходів, у тому числі правового характеру, спрямованих на створення і розвиток засад, а також подальшу побудову інформаційного суспільства.”

Сутність інформатизації полягає у створенні умов для розвитку демократії, підвищенні ефективності функціонування економіки, державного управління і місцевого самоуправління за рахунок впровадження і масового поширення інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), забезпеченні прав на вільний пошук, отримання, передачу, виробництво і поширення інформації, підвищення підготовки спеціалістів з ІКТ та кваліфікованих користувачів [6].

Основними складовими інформатизації, на думку українського дослідника О.Сосніна, є:

- модернізація управлінських структур;
- формування і розвиток індустрії інформатики;
- комплексування інформаційних зв’язків;
- перебудова соціальних структур;
- формування людського потенціалу;
- розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери;
- захист особистого життя, безпеки та надійності мереж;
- поліпшене управління радіочастотним спектром [7].

На думку І. Гуліної (за підтримки О. Сосніна), основними складовими національних інтересів в інформаційній сфері України є:

- дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина у сфері одержання інформації й користування нею;
- інформаційне забезпечення державної політики України;
- розвиток сучасних інформаційних технологій, вітчизняної індустрії інформації, зокрема індустрії засобів інформатизації, телекомунікації та зв’язку;
- захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу;
- підтримка визначеного правового статусу людини і громадянина [8].

Аналіз нормативних та наукових джерел дає можливість визначити стратегічні складові інформатизації:

- створення системи державного управління інформаційними ресурсами;
- гарантії, охорона та захист національних інформаційних ресурсів;
- створення сучасної системи національних інформаційних ресурсів та забезпечення їх ефективного застосування;
- прискорення виробництва програмних засобів захисту інформації;
- підвищення рівня безпеки інформаційних систем;

- формування інформаційної культури особи та суспільства.

Співвідношення змісту поняття “інформатизація” зі змістом поняття “комп’ютеризація”. Інформатизація нині витісняє широко вживаний до недавнього часу термін “комп’ютеризація”. При зовнішній схожості сутності цих понять вони мають істотну відмінність.

При комп’ютеризації суспільства основна увага приділяється розвитку і впровадженню технічної бази – комп’ютерів, що забезпечують оперативне отримання результатів переробки інформації і її накопичення [2].

При інформатизації основна увага приділяється комплексу заходів, спрямованих на забезпечення повного використання достовірного, вичерпного і своєчасного знання у всіх видах людської діяльності.

У понятті “інформатизація” акцент робиться не тільки на технічних засобах, а й на суті і меті соціально-технічного прогресу. Комп’ютери є лише технічною базою і однією із складових інформатизації суспільства.

В інформаційному суспільстві процес комп’ютеризації дає людям тільки доступ до джерел інформації, позбавляє їх рутинної роботи, забезпечує високий рівень автоматизації обробки інформації у різних соціальних сферах. Рушійною силою розвитку суспільства повинно стати виробництво інформаційного, а не матеріального продукту. Матеріальний продукт стане більш інформаційноємним, що означає збільшення частки інновацій, дизайну і маркетингу у його вартості [3].

Таким чином “інформатизація” є ширшим поняттям, ніж “комп’ютеризація”.

Порівняння програм розвитку України та Росії у сфері інформатизації суспільства. В Україні розвиток інформатизації здійснюється відповідно до законів України “Про Національну програму інформатизації” від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР [4], “Про Концепцію Національної програми інформатизації” від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР [5] та “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки” від 09.01.2007 р. № 537-V [9], реалізація яких прискорить процес побудови інформаційного суспільства у нашій державі.

У Росії також склалася визначена система правового регулювання у цій сфері суспільних відносин. На сьогодні прийнято ряд законів, які регулюють відносини у сфері інформації та інформатизації, зокрема:

- частина четверта Цивільного кодексу Російської Федерації від 18 грудня 2006 року № 230-ФЗ;
- Федеральний Закон від 27 липня 2006 року № 149-ФЗ “Про інформацію, інформаційні технології і захист інформації”;
- Федеральний Закон від 27 липня 2006 року № 152-ФЗ “Про персональні дані”;
- Федеральний Закон від 24 липня 2007 року № 209-ФЗ “Про розвиток малого і середнього підприємництва в Російській Федерації”;
- Федеральний Закон № 94-ФЗ від 21 липня 2005 року “Про розміщення замовлень на постачання товарів, виконання робіт, надання послуг для державних і муніципальних потреб”;
- Федеральний Закон від 29 липня 2004 року № 98-ФЗ “Про комерційну таємницю”;
- Федеральний Закон від 30 грудня 2004 року № 218-ФЗ “Про кредитні історії”;
- Федеральний Закон від 7 липня 2003 року № 126-ФЗ “Про зв’язок”;
- Федеральний Закон від 10 січня 2002 року № 1-ФЗ “Про електронний цифровий підпис”.

Крім того, у Російській Федерації розроблена і затверджена Федеральна цільова програма “Електронна Росія (2002 – 2010 роки)”, у якій зазначено мету, завдання, термі-

ни та етапи реалізації, систему програмних заходів, ресурсне забезпечення, механізм реалізації, управління та контролю над реалізацією цієї програми.

Варто зазначити, що з моменту поступового виконання завдань Федеральної цільової програми “Електронна Росія (2002 – 2010 роки)” за даними Інституту розвитку інформаційного суспільства Російської Федерації частота використання комп’ютерів та Інтернету серед росіян 16-65 років істотно зростає (див. Рис. 1 та Рис. 2) [10].

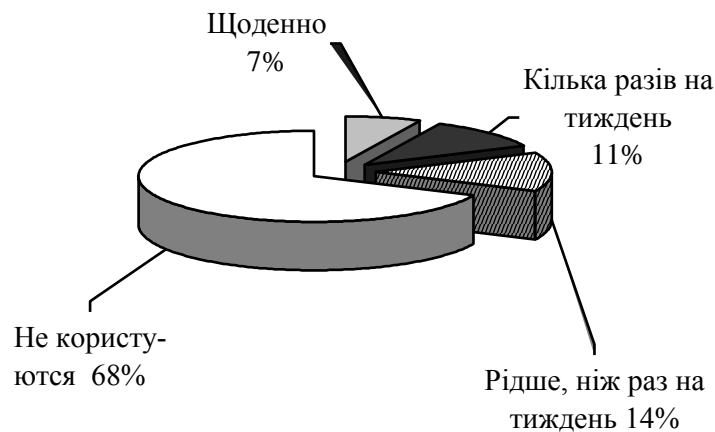

Рис.1. Частота використання комп’ютерів та Інтернету до розробки програми “Електронна Росія”

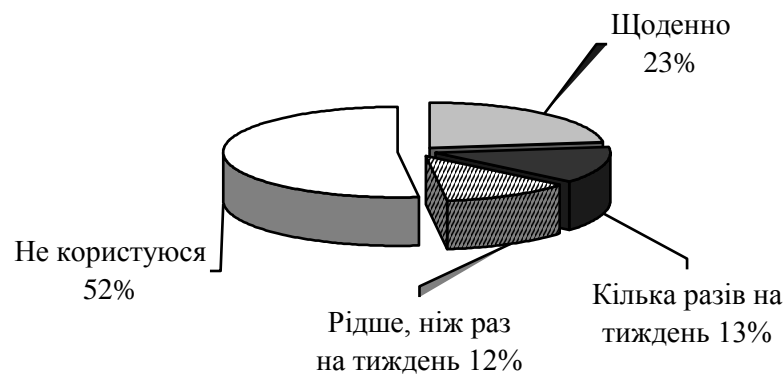

Рис. 2. Частота використання комп’ютерів та Інтернету після розробки програми “Електронна Росія”

У ході дослідження ми створили таблицю, яка, на наш погляд, більш детально розкриває спільне і відмінне між програмами України та Росії у сфері інформатизації.

№ з/п	Критерії	Україна - Росія	
		Спільне	Відмінне
1	Завдання	1. Формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації. 2. Створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяль-	У Федеральній цільовій програмі “Електронна Росія” на відміну від Національної програми інформатизації значна увага приділена також формуванню умов, необхідних для широкого використання на товарних ринках Росії механізмів електронної торгівлі, які сприяли б прискоренню про-

		ності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. 3. Створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо. 4. Застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя.	сування товарів (послуг), підтримці стабільного виробництва, задоволенню потреб споживачів і підвищенню ефективності управління постачанням продукції для федеральних державних потреб.
2	Суб'єкти, що беруть участь у відносинах відповідно до даних програм	1. Замовники робіт з інформатизації. 2. Виконавці окремих завдань (проектів) інформатизації. 3. Організації, що здійснюють експертизу окремих завдань та проектів інформатизації. 4. Користувачі автоматизованих та інших інформаційних систем і засобів інформатизації.	
3	Механізм реалізації програм	Фінансування формування та виконання Національної програми інформатизації та Федеральної цільової програми “Електронна Росія” здійснюється за рахунок коштів державних бюджетів України та Росії відповідно, а також інших джерел, не заборонених законодавством України та Російської Федерації.	
4	Управління і контроль реалізації програми	Контроль за виконанням Національної програми інформатизації та Федеральної цільової програми Росії здійснюється органами державної влади та органами місцевого самоврядування у межах компетенції, визначеної законом України та Російської Федерації відповідно.	Згідно зі ст. 26 Закону України “Про Національну програму інформатизації” контроль за її формуванням та виконанням здійснює Кабінет Міністрів України, а в Росії відповідно до Федеральної цільової програми – Міністерство Російської Федерації із зв'язку та інформатизації. Контроль за використанням коштів Державного бюджету України на Національну програму інформатизації здійснює Рахункова палата згідно зі ст. 26 Закону України “Про Національну програму інформатизації”, а в Росії згідно з п. 6 Федеральної цільової програми “Електронна Росія” – Міністерство фінансів Російської Федерації.

5	Очікувані результати реалізації програми		У п. 7 Федеральної цільової програми “Електронна Росія” Російської Федерації на відміну від Національної програми інформатизації України зазначено, що до 2005 року всі вищі навчальні заклади повинні мати доступ до мережі Інтернет, а до 2010 року – всі середні спеціальні навчальні заклади.
---	--	--	---

Висновки.

Україна і Росія розробили та затвердили відповідні програми розвитку у сфері інформатизації суспільства. Аналіз цих програм дозволяє зробити висновок про те, що уряд Російської Федерації на противагу уряду України сприяє ефективному виконанню завдань даної програми. Крім того, Росія має більш досконалу нормативно-правову базу, яка регулює відносини у сфері інформації та інформатизації.

В Україні було б доцільно розробити та прийняти Інформаційний кодекс, який узагальнив би всі закони, що регулюють відносини у даній сфері.

Використана література

1. Колодюк А.В. Національні стратегії інформаційного суспільства: необхідність, переваги та стан щодо запровадження в Україні. – Режим доступу: [//www.isu.org.ua/viewarticle/publications/117?new_lang=u](http://www.isu.org.ua/viewarticle/publications/117?new_lang=u)
2. В.М. Брижко. е-боротьба в інформаційних війна та інформаційне право; за ред. члена-кореспондента АПрН України М. Швеця / В.М. Брижко, М.Я. Швець, В.С. Цимбалюк. – К.: НДЦПІ АПрН України, 2007 р. – 234 с.
3. В. Брижко. е-майбутнє та інформаційне право; за ред. д.е.н., професора М. Швеця. – 2-е вид., доп. / В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець, Ю.К. Базанов – К.: НДЦПІ АПрН України, 2006. – 233 с.
4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.
5. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.
6. Про Федеральну цільову програму “Електронна Росія (2002 – 2010 роки)”. – Офіц. вид. – К.: МІТЗ М-во інформаційних технологій і зв’язку РФ, 2002. – 12 с. – (Бібліотека офіційних видань). – Режим доступу: [//www.minsvyaz.ru/ministry/documents/828/833/](http://www.minsvyaz.ru/ministry/documents/828/833/)
7. Соснін О. В. Проблема державного управління інформаційними ресурсами у контексті євроінтеграції // Політика і час. – 2002. – № 9. – С 53-60.
8. Соснін О., Гуліна І. Інформація крізь призму ринкових реалій // Політика і час. – 2006. № – 3. – С. 55.
9. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
10. Офіційні дані Інституту розвитку інформаційного суспільства РФ. – Режим доступу: [//www.iis.ru](http://www.iis.ru)

~~~~~ * * * ~~~~~